

Capitolul I. Noțiuni introductive despre convenția matrimonială

Secțiunea 1. Alegerea regimului matrimonial

1. Libertatea alegerii regimului matrimonial asigură instituirea unui regim matrimonial concret, adaptat nevoilor soților, mentalităților și posibilităților lor și, de aceea, regimurile matrimoniale bazate pe acest principiu sunt preferabile regimurilor matrimoniale legale, unice și imperative, iar alegerea are întotdeauna o natură convențională realizându-se prin încheierea unei convenții matrimoniale. **Libertatea de a alege regimul matrimonial concret** poate să fie foarte largă, în sensul că permite alegerea unuia dintre regimurile matrimoniale reglementate alternativ prin lege sau combinarea acestora și crearea unui regim matrimonial „nenumit”, sau poate să fie mai restrânsă, în sensul că permite alegerea doar a unui regim matrimonial expres prevăzut de lege. Pe de altă parte, această libertate nu este absolută, ci limitată de instituirea unui corp de norme imperative (nucleul dur al regimurilor matrimoniale) de la care nu se poate deroga prin convenție matrimonială și care alcătuiește regimul primar. Pentru situațiile în care, prin convenție matrimonială, nu s-a ales un regim matrimonial concret, prin lege este indicat regimul matrimonial aplicabil soților, care constituie astfel regimul matrimonial legal^[1].

[1] P. Vasilescu, Regimuri matrimoniale. Partea generală, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 56-106; C.M. Crăciunescu, Regimuri matrimoniale, Ed. All Beck, București, 2000, p. 51-58; M. Avram, C. Nicolescu, Regimuri matrimoniale, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 18-28.

2. Din dispozițiile alin. (1) al art. 312 NCC observăm că viitorii soți au posibilitatea alegerii ca **regim matrimonial**: comunitatea legală, separația de bunuri sau comunitatea convențională.

Așa cum reiese din dispozițiile art. 329 NCC, soții au posibilitatea alegerii prin convenție matrimonială, ca regim matrimonial, fie regimul separației de bunuri, fie regimul comunității convenționale. Dacă nu au ales până în ziua încheierii căsătoriei unul dintre cele două regimuri matrimoniale, li se aplică regimul comunității legale.

Secțiunea a 2-a. Noțiunea de convenție matrimonială

3. Denumirile folosite în trecut pentru a desemna convenția matrimonială sunt foarte variate. Astfel, termenul de convenție matrimonială a fost folosit în art. 1224 C. civ. 1864 alături de convenția de maritagiu (art. 932 C. civ. 1864). De-a lungul timpului, doctrina^[1] a utilizat denumiri precum „convenție de căsătorie”, „contract matrimonial”, „convenție sau contract de căsătorie”, „contract” sau „acord prenuptial”.

4. Codul civil de la 1864 reglementa, ca unic regim convențional, **regimul dotal** (art. 1233-1293 C. civ.), dota fiind, potrivit dispozițiilor art. 1233, „averea ce se aduce bărbatului, din partea sau în numele femeii, spre a-l ajuta să susțină sarcinile căsătoriei”. Soții îl puteau adopta, cu sau fără modificări, prin convenție matrimonială. Bunurile dotale erau în administrarea și în folosința bărbatului, care avea, singur, exercițiul acțiunilor ce le priveau. Femeia putea înstrăina dota mobilă, dar numai cu autorizația bărbatului, dota imobiliară fiind ina-

^[1] *D. Alexandresco*, Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român, vol. III, partea I, Ed. Socec, București, 1916, p. 5; *C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu*, Tratat de drept civil, vol. III, Ed. All Beck, București, 1998, p. 4; *M.B. Cantacuzino*, Elementele dreptului civil român, Ed. All Beck, București, 1998, p. 697; *C.M. Crăciunescu*, op. cit., p. 11; *P. Vasilescu*, op. cit., 2003, p. 182-183.

lienabilă, insesizabilă și imprescriptibilă. Femeia măritată își păstra dreptul de administrare, folosință și dispoziție asupra bunurilor parafernale. Codul civil mai reglementa, ca o anexă la regimul dotal, societatea de achiziții a soților, formată dintr-o comunitate restrânsă de bunuri, ce se găsea în coproprietatea celor doi soți^[1].

5. Constituția din 1948, deși nu scotea raporturile juridice de familie de sub reglementarea Codului civil și nu abroga în mod expres anumite texte ale acestui cod, practic, prin consacrarea unor noi principii (al egalității între sexe, de exemplu), a adus importante modificări relațiilor de familie. Astfel, regimul dotal a fost considerat abrogat tacit.

6. Codul familiei din 1953, prin art. 20 alin. (2), interzicea orice convenție care ar prevedea un alt statut juridic decât cel de bun comun, pentru orice lucru dobândit în timpul căsătoriei și care nu se încadra în prevederile art. 31 (care enumera bunurile ce rămâneau proprii fiecărui soț). De asemenea, art. 30 alin. (2) C. fam. interzicea convenția matrimonială sub pedeapsa nulității absolute, interzicând, astfel, orice convenție derogatorie de la prevederile sale.

7. Noțiunea de convenție matrimonială a fost definită de autori în mod diferit. Astfel, este definită ca fiind „convenția prin care viitorii soți reglementează regimul lor matrimonial, condiția bunurilor lor prezente și viitoare, în raporturile pecuniare ce izvorăsc din căsătorie”^[2] sau ca fiind „un contract condițional, solemn și irevocabil, prin care viitorii soți organizează capacitatea lor civilă și determină, în privința bunurilor, consecințele asociațiunii conjugale”^[3], ori ca fiind „actul juridic prin care părțile își reglementează raporturile patrimoniale

[1] *Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu*, Dreptul familiei, ed. a 4-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 44-45.

[2] *C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu*, op. cit., p. 4.

[3] *D. Alexandresco*, op. cit., p. 5-6.

esențiale, care se vor desfășura între ei în cursul căsătoriei”^[1]. Într-o ultimă opinie^[2], pe care o agreăm^[3], convenția matrimonială desemnează actul convențional prin care viitorii soți, uzând de libertatea conferită de legiuitor, își stabilesc regimul matrimonial propriu sau își modifică, în timpul căsătoriei, regimul matrimonial sub care s-au căsătorit. În dreptul comparat, convenția matrimonială este definită drept acel contract prin care soții adoptă un regim matrimonial particular, diferit de regimul legal, dar care este, totuși, prevăzut de legea internă aplicabilă relațiilor pecuniare^[4].

8. Caracteristica generală a convenției matrimoniale este aceea de a fi încheiată între viitorii soți, pentru a produce efecte de la data încheierii căsătoriei și, în principiu, pentru toată durata căsătoriei, fără însă a exclude posibilitatea modificării regimului matrimonial inițial, fie că acesta este un regim legal sau convențional.

Secțiunea a 3-a. Delimitarea convenției matrimoniale de alte instituții

§1. Delimitarea convenției matrimoniale de căsătorie

9. În doctrina veche, care susținea **teoria contractualistă** a căsătoriei, era subliniată distincția între căsătorie – contract principal – și convenția matrimonială – contract accesoriu, ale cărui existență și durată depind de existența și durata căsătoriei. Între cele două noțiuni există următoarele deosebiri:

[1] P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 184.

[2] C.M. Crăciunescu, op. cit., p. 11.

[3] N.C. Dariescu, Convenția matrimonială în dreptul internațional privat român, Ed. Lumen, Iași, 2007, p. 7-15.

[4] G.A.L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, în Recueil des cours de l'Académie de droit international de la Haye, Tome 143, 1974/III, p. 13.

a) căsătoria privește persoana și starea civilă a soților, pe când convenția matrimonială se referă numai la bunurile soților;

b) căsătoria se încheie în fața ofițerului de stare civilă, pe când convenția matrimonială se autentifică în fața organului competent;

c) căsătoria este strict organizată și reglementată de lege, în ceea ce privește condițiile și efectele sale, pe care părțile nu le pot modifica (este un **act condiție**), pe când convenția matrimonială se bucură de o mare libertate, astfel încât părțile pot determina clauzele sale^[1].

Convenția matrimonială, a cărei esență o constituie patrimonialitatea raporturilor dintre soți, este distinctă de actul căsătoriei, ca manifestare de voință a viitorilor soți în vederea întemeierii unei familii.

10. Literatura de specialitate^[2] susține că între convenția matrimonială și căsătorie există legături strânse. Se afirmă că există un **raport de accesorialitate** din care decurg și alte caractere juridice specifice convenției matrimoniale. Dat fiind că obiectul convenției matrimoniale îl constituie regimul matrimonial, iar acesta are ca finalitate susținerea din punct de vedere patrimonial a familiei, rezultă că efectele convenției matrimoniale sunt subordonate căsătoriei și nu pot fi concepute în afara acesteia. Accesorialitatea urmărește și întinderea în timp a efectelor convenției matrimoniale. Astfel, pe de o parte, convenția matrimonială nu poate produce efecte decât în intervalul cuprins între data oficierei căsătoriei și data desfacerii căsătoriei sau, după caz, a încetării acesteia, iar, pe de altă par-

[1] C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, op. cit., p. 4-7.

[2] M. Avram, C. Nicolescu, op. cit., p. 70-74; D. Alexandrescu, op. cit., p. 5; C.M. Crăciunescu, op. cit., p. 1-167; P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 203-204; R.O. Andone, Convenția matrimonială – soluție prematură sau alternativă viabilă? Eseuri de hermeneutică juridică, vol. III, Casa de Editură Venus, Iași, 2006, p. 3-64; A.Al. Banciu, Raporturile patrimoniale dintre soți potrivit noului Cod civil, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 51-52.

te, în situația în care căsătoria proiectată nu se mai încheie, convenția matrimonială devine caducă, sancțiune explicată prin condiționarea pe care căsătoria o reprezintă. Ca atare, anumite caractere juridice ale căsătoriei ca act juridic se răsfrâng asupra convenției matrimoniale, influențând condițiile de validitate a acesteia (de exemplu, capacitatea de a încheia convenția matrimonială coincide cu vârsta matrimonială).

11. Având în vedere că scopul căsătoriei îl constituie **înteierea unei familii** (*animus coniungalis*), înseamnă că scopul convenției matrimoniale nu trebuie să depășească scopul căsătoriei, raporturile patrimoniale dintre soți neputând fi concepute ca un scop în sine, ci doar ca un derivat, un efect al căsătoriei (*si nuptiae sequantur*). Altfel spus, convenția matrimonială este un **act causal special**.

12. Convenția matrimonială, încheiată, ca și căsătoria, în considerarea persoanei fiecăruia dintre viitorii soți, ținând seama nu doar de starea lor materială, dar și de concepția lor despre căsătorie și efectele patrimoniale ale acesteia, precum și de calitățile lor personale, produce **efecte juridice** în patrimoniile ambilor soți.

§2. Delimitarea convenției matrimoniale de convenția de curtaj matrimonial

13. Contractul de curtaj este actul prin care un comerciant (curtierul) se angajează față de cealaltă parte de a intermedia încheierea unei afaceri, în schimbul unei plăți (curtaj).

În materia regimurilor matrimoniale, contractul de curtaj nu se poate referi decât la intermedierea de contacte între persoane, în vederea căsătoriei lor viitoare.

În forma sa individuală, curtajul este specific societăților arhaice sau comunităților restrânse; astăzi îl regăsim însă într-o formă reorganizată, el îmbrăcând veșmântul unor societăți comerciale, și anume societăți care, uzual, sunt cunoscute sub denumirea generică de **agenții matrimoniale**. Aces-

tea au drept scop să pună în contact persoane care doresc să se căsătorească, iar în schimbul serviciului făcut percep o anumită sumă drept plată^[1].

14. Intermedierea persoanelor în vederea încheierii căsătoriei nu beneficiază în prezent de o reglementare specială în România; crearea agențiilor matrimoniale, care valorifică, din punct de vedere comercial, „piața solitarilor”, este însă o realitate.

La prima vedere, curtajul matrimonial pare contrar ordinii publice. În realitate, singura grijă și temere a legiuitorului trebuie să se manifeste cu privire la obiectul acestei activități, în sensul de a se limita la mijlocirea cunoașterii persoanelor, în afara oricărei presiuni asupra consimțământului la căsătorie. Aceasta presupune ca obligația curtierului sau a agenției matrimoniale să fie considerată ca fiind doar o **obligație de diligență**. Dacă obligația ar fi considerată de rezultat, contractul de curtaj dobândește caracter ilicit, datorită cauzei sale imorale (de a impune actul căsătoriei)^[2].

15. Între convenția matrimonială și contractul de curtaj nu există decât un singur punct de contact și acela asimptotic, căsătoria. Curtajul matrimonial nu urmărește atât încheierea actului căsătoriei, cât punerea în contact a prezumtivilor viitori soți. Evident, generic și prozaic, se poate spune că două persoane s-au căsătorit datorită faptului că s-au cunoscut prin intermediul unei agenții matrimoniale. Juridic însă nu poate fi nicio conexiune între faptul intermedierei și actul căsătoriei. Aceasta, datorită cauzei instituției (*animus coniugalis*), a specificului consimțământului la căsătorie (spontan, actual și liber), dar și datorită faptului că **familia** este **finalitatea căsătoriei**, iar nu executarea unei obligații contractuale anterioare căsătoriei. În timp ce convenția matrimonială este strâns lega-

^[1] P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 204-205.

^[2] M. Avram, C. Nicolescu, op. cit., p. 80; P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 204-205.

tă de căsătorie, nu poate nici preexista căsătoriei, dar nici supraviețui ei. Iar dacă luăm în considerare conținutul celor două acte, curtajul matrimonial nu este decât o mijlocire, o intermediere între două persoane, care, de regulă, nici nu se cunosc, iar convenția matrimonială are drept conținut un ansamblu de reguli care au vocația de a reglementa raporturile patrimoniale dintre soți. Sunt atât de diferite, prin scop, efecte și condiții de încheiere, încât se poate broda la infinit despre deosebirea care există între convenția matrimonială și curtajul matrimonial^[1].

§3. Delimitarea convenției matrimoniale de logodnă

16. Așa cum precizăm într-o altă lucrare, prin **logodnă** se înțelege acordul de voință prenupțial prin care două persoane de sex diferit își promit să se căsătorească în viitor.

Apropierea convenției matrimoniale de logodnă se realizează în condițiile în care atât logodna, cât și convenția matrimonială preced căsătoria. Logodna constă în **promisiuni reciproce de căsătorie**. Convenția matrimonială se încheie, de regulă, înainte de căsătorie, în vederea căsătoriei. După cum s-a arătat în literatura juridică, se poate vorbi doar de o „simplă coincidență”^[2], atunci când viitorii soți, logodiți, încheie o convenție matrimonială^[3].

Delimitarea esențială dintre logodnă și convenția matrimonială rezidă în aceea că doar ultima este act juridic. De asemenea, efectele și scopul celor două instituții sunt diferite. Convenția matrimonială urmărește să stabilească raporturile patrimoniale dintre soți, pe când logodna este un proiect care premerge căsătoriei, fără efecte patrimoniale proprii. Logodna ține de tradiție (spre exemplu, darurile oferite de logodnici unul altuia) și de planificarea căsătoriei, iar convenția matrimonială de efectele patrimoniale ale unei căsătorii oficiate. Deci, nu

[1] *Ibidem*.

[2] *P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 210.*

[3] *M. Avram, C. Nicolescu, op. cit., p. 79.*

poate fi angajată nicio condiționare juridică între logodnă și încheierea unei convenții matrimoniale.

§4. Delimitarea convenției matrimoniale de concubinaj

17. În varianta de proiect, noul Cod civil reglementa instituția **concubinajului**, în prezent însă nu mai cuprinde astfel de dispoziții.

Concubinajul sau uniunea liberă desemnează conviețuirea în cuplu a două persoane de sex diferit, între ele creându-se raporturi asemănătoare cu cele de familie. Astfel de uniuni nu produc prin ele însele efecte juridice, ci doar marginal și adiacent.

Menționăm că starea de concubinaj nu schimbă starea civilă a partenerilor, ei sunt considerați în continuare terți, putând să încheie orice act dolesc din punct de vedere juridic, mai puțin o convenție matrimonială^[1].

Indiferent de ce acte înțeleg concubinii să încheie în concret pentru a-și reglementa raporturile patrimoniale dintre ei, raporturi care pot fi determinate de ducerea traiului în comun, aceștia nu au decât posibilitatea de a recurge la dreptul comun.

§5. Delimitarea convenției matrimoniale de pactul civil de solidaritate (PACS^[2])

18. Există însă legislații care încearcă să confere un cadru mult mai concret raporturilor de concubinaj, prin crearea unui schelet de regim patrimonial, pe care să se sedimenteze relațiile pecuniare specifice între concubini. Iar un exemplu deosebit de interesant îl oferă legislația franceză prin **pactul civil de solidaritate**.

Pactul civil de solidaritate este, potrivit art. 515-1 C. civ. francez, un contract încheiat de două persoane fizice majore,

[1] P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 55-57.

[2] *Idem*, p. 213-215.

de sex diferit sau de același sex, pentru a-și organiza viața lor comună.

Contractul nu se poate încheia decât între persoane cu capacitate deplină de exercițiu și numai dacă între viitoarele părți ale contractului nu există raporturi de rudenie sau de căsătorie. Acest contract nu poate fi săvârșit valabil decât o singură dată de către o persoană, fiind exclusă posibilitatea ca o persoană să încheie (simultan sau ulterior) mai multe acte de acest tip cu cocontractanții diferiți. Contractul se încheie în formă scrisă și este supus formalităților de publicitate specifice prin înscrierea sa într-un registru special ținut de grefa tribunalului. În privința efectelor, menționăm că, *de lege lata*, părțile își datorează „ajutor reciproc și material”. Contractul încetează fie prin moartea uneia dintre părți, denunțare unilaterală sau mutuală, fie prin căsătoria uneia dintre părți.

19. Concluzia este că pactul civil de solidaritate nu poate fi asimilat cu un regim matrimonial, mai ales că instituția căsătoriei exclude, sub pedeapsa nulității, încheierea acestui tip de contract de către o persoană căsătorită.

Apropierea pactului civil de solidaritate de regimurile matrimoniale este evidentă și calchiază de la acestea scopul: reglementarea raporturilor patrimoniale ale celor care conviețuiesc. Fără să implice *per se* starea de concubinaj, pactul civil de solidaritate a fost gândit totuși pentru a oferi și celor care întemeiază în fapt (iar nu și în drept) o familie un suport normativ pentru relațiile lor pecuniare.

În concluzie, se poate nota că pactul civil de solidaritate este instituția care **se apropie cel mai mult de convenția matrimonială**, granița dintre cele două constituind-o, în fond, doar căsătoria.

Secțiunea a 4-a. Principiile convenției matrimoniale

§1. Precizări prealabile

20. Convenția matrimonială fiind un contract, va fi ghidată de următoarele principii, aplicabile oricărui act juridic^[1]: a) principiul libertății convenției matrimoniale; b) principiul accesorialității convenției matrimoniale; c) principiul mutabilității convenției matrimoniale.

§2. Principiul libertății convenției matrimoniale

21. Libertatea convențiilor matrimoniale este mai largă decât în dreptul comun, după cum cunoaște restrângeri proprii, străine celorlalte contracte. Ea nu derivă numai din autonomia de voință a părților, ci și din specificul reglementărilor legale de familie. Într-un sistem de drept flexibil, este o consecință firească a acestei maleabilități ca viitorii soți să aibă posibilitatea de a alege regimul matrimonial concret aplicabil, prin încheierea unei convenții matrimoniale, care să combine orice regulă patrimonială.

Libertatea mai mare de care se bucură o convenție matrimonială se concretizează, în plus, și în prezența a încă cel puțin două elemente. Pe de o parte, anumite acte juridice sunt permise în cadrul dreptului matrimonial, deși în dreptul comun sunt prohibite, cum ar fi, în dreptul francez și în dreptul comun anterior Codului familiei, cazul instituirii lor contractuale^[2]. Pe de altă parte, anumite acte juridice cunosc elemente de specific doar dacă sunt cuprinse într-o convenție matrimonială. Avem cazul donațiilor, care pot înregistra trăsături derogatorii de la dreptul comun aplicabil lor.

[1] P. Vasilescu, op. cit., 2003, p. 60-66.

[2] C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, op. cit., p. 6.

22. Libertatea specifică convenției matrimoniale se reflectă asupra condițiilor de contractare și **capacității de exercițiu**. Fiind strâns legată de actul căsătoriei, convenția matrimonială se ghidează după regula potrivit căreia cine poate încheia valid o căsătorie poate să încheie valid și un contract matrimonial (*habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia*). Această regulă pretinde ca, în materie de capacitate, să fie respectate, de principiu, unele exigențe de la încheierea căsătoriei și la încheierea convenției matrimoniale. De exemplu, în cazul unui **minor** căruia i se recunoaște posibilitatea de a se căsători singur, fără să fie asistat sau autorizat juridic, tot singur și personal va încheia convenția matrimonială. Mergând pe o deducție logică, dacă anumite autorizări sunt cerute minorului pentru a se căsători, aceleași încuviințări vor fi cerute și pentru încheierea convenției matrimoniale. Astfel, art. 337 NCC prevede posibilitatea minorului care a împlinit vârsta matrimonială de a încheia sau modifica o convenție matrimonială, dar numai cu încuviințarea ocrotitorului său legal și cu autorizarea instanței de tutelă. În ceea ce-i privește pe majori, regula nu comportă un specific anume, implicând simpla idee că cine se poate căsători poate și încheia actul juridic, care să îi guverneze raporturile juridice patrimoniale în timpul căsătoriei.

23. În privința **conținutului libertății convențiilor matrimoniale**, precizăm că, în afară de formă, care este strictă, deoarece convenția matrimonială este un **act solemn**, părțile pot, în principiu, dispune cum doresc de obiectul contractului. Se poate institui orice regim matrimonial reglementat, se pot combina regimurile matrimoniale alternative prevăzute de lege sau se poate crea un regim aparte, prin îmbinări de reguli și stipulații originale^[1].

[1] Se pot face referiri și la regimuri care sunt reglementate de o lege străină sau să se reglementeze convențional asemenea regimuri, sub condiția ca legea națională a viitorilor soți să nu interzică asemenea referințe la o legislație străină.

24. Limitele libertății contractuale în privința convenției matrimoniale presupun și următoarele aspecte:

– părțile nu pot înlocui prin convenția lor matrimonială regulile regimului primar imperativ, după cum nu se pot abate de la acesta;

– viitorii soți nu pot stipula clauze care să nege principiul egalității în drepturi dintre femeie și bărbat, instituind incapacități convenționale pentru unul dintre soți;

– nu se poate degreva *ex nunc* unul dintre soți de puterile sale părintești;

– nu se pot modifica efectele legale extrapatrimoniale ale căsătoriei;

– nu se va putea bruiia ordinea succesorală sau nu se pot modifica regulile devoluțiunii succesoriale, în general;

– clauzele cu efect de indisponibilizare a bunurilor comune sau proprii afectate familiei se pot aplica numai în limita dreptului comun;

– dacă sistemul regimurilor matrimoniale se ghidează după regula imutabilității, viitorii soți nu vor putea deroga de la acestea nici direct, nici mijlocit, prin mecanismele pe care convenția matrimonială le prevede.

§3. Principiul accesorialității convenției matrimoniale

25. Limitele specifice încheierii convenției matrimoniale sunt prevăzute și de principiul accesorialității sale la căsătorie. Regimurile matrimoniale nu au decât țelul de a reglementa raporturile patrimoniale dintre soți. Aceasta înseamnă că efectele și cauza juridică ale unei convenții matrimoniale sunt strâns legate de căsătorie. Ca atare, avem de-a face cu o **cauză juridică specială** (*animus coniugalis*), în sensul că raporturile patrimoniale care se constituie în efectele convenției sunt subordonate susținerii familiei, iar acest aspect îi animă pe cei care încheie o convenție matrimonială. Orice deturnare de la regulă va atrage **nulitatea convenției matrimoniale**. În plus, efectele specifice convenției nu privesc decât crearea unui regim matrimonial concret aplicabil între soți.

26. Accesorialitatea urmărește și întinderea în timp a efectelor convenției matrimoniale. Acestea se pot produce doar în cursul căsătoriei, în intervalul de timp cât părțile sunt căsătorite. Așadar, efectele convenției matrimoniale nu ar putea să își facă simțită prezența înaintea încheierii căsătoriei, după cum ele nu pot exista nici după încetarea sau desfacerea căsătoriei.

27. În doctrină^[1] s-a pus problema **caracterului condițional al convenției matrimoniale**, dar nu în sensul clasic al modalităților care afectează actul juridic, ci pentru a se sublinia dependența regimului matrimonial de instituția și efectele căsătoriei. Astfel că, la încetarea sau desfacerea căsătoriei, problemele care pot apărea sunt și cele legate de încetarea efectelor convenției matrimoniale. Dar, în funcție de specificul convenției, regimul matrimonial convențional poate presupune și lichidarea sa, cu determinarea juridică a bunurilor și obligațiilor care, anterior, au făcut obiectul regimului matrimonial. Astfel, potrivit art. 333 alin. (4) NCC: „Clauza de preciput devine caducă atunci când comunitatea încetează în timpul vieții soților, când soțul beneficiar a decedat înaintea soțului dispunător ori când aceștia au decedat în același timp sau când bunurile au făcut obiectul ei au fost vândute la cererea creditorilor comuni”. În situația în care încetarea efectelor convenției matrimoniale se leagă de încetarea stării de căsătorie, lichidarea este o chestiune specifică, atașată concret tipului de regim matrimonial aplicat.

28. Legătura dintre căsătorie și convenție matrimonială este atât de strânsă, încât capacitatea de a contracta – conținutul și formele ei de exteriorizare – este influențată de instituția căsătoriei, pe care orice regim matrimonial, legal sau convențional, înțelege să o servească. Aceasta nu înseamnă că cele două categorii juridice sunt sudate. Fiecare dintre

^[1] *M.B. Cantacuzino*, op. cit., p. 700.

acestea are regimul său juridic, dincolo de condiționările firești care, în toate cazurile, sunt univoce: căsătoria influențează convenția matrimonială, iar nu invers. Spre exemplu, viciile de consimțământ ale căsătoriei nu se reflectă direct, sub aceleași nume și regim juridic (de vicii ale consimțământului), în materia convenției matrimoniale, ci doar prin recul. În cazul în care căsătoria este anulată, efectele convenției matrimoniale nu se vor mai produce nici ele, dar nu datorită faptului că și convenția matrimonială va fi declarată nulă pentru vicii de consimțământ, ci doar pentru că a dispărut rațiunea ei. În acest din urmă caz, vom avea de-a face mai degrabă cu **caducitatea convenției matrimoniale** decât cu anulabilitatea actului patrimonial.

29. În situația în care convenția matrimonială a fost încheiată anterior celebrării căsătoriei, iar căsătoria nu mai are loc, actul patrimonial nu mai produce niciun efect, fiind vorba, și în acest caz, de o caducitate explicată de condiționarea pe care căsătoria o reprezintă. Dacă situația se schimbă și numai convenția matrimonială este afectată de vicii de consimțământ, efectele nulității se vor resimți doar asupra convenției, iar căsătoria va rămâne legal constituită. În acest caz, soții vor fi considerați că nu au încheiat niciodată vreo convenție matrimonială, ei fiind considerați a fi căsătoriți sub regimul matrimonial legal. În cazul în care convenția matrimonială a fost încheiată în toate formele cerute de lege înaintea încheierii căsătoriei, ea își produce efectele doar de la data celebrării căsătoriei, evidențiindu-se și prin acest fapt **acesorialitatea convenției față de căsătorie**.

§4. Principul mutabilității convenției matrimoniale

30. În epocile sau legislațiile în care regimurile matrimoniale au fost imutabile, acest caracter s-a imprimat și convenției matrimoniale. Acest principiu a fost împrumutat din dreptul francez și stabilea că nu pot fi schimbate în urma celebrării căsătoriei convențiile matrimoniale, conform unor dispoziții

care se bazează pe protejarea drepturilor terților chemați a contracta cu soții.

Deși în vechiul nostru Cod civil de la 1864 soții se bucurau de **libertatea alegerii regimului matrimonial**, putând să opteze între aplicarea regimului separatist, a celui dotal sau de achiziții, după cum puteau încheia și convenția matrimonială, care să instituie un regim propriu, convențiile matrimoniale erau imutabile în timpul căsătoriei.

31. În sistemul impus de Codul familiei român a fost consacrat **principiul inflexibilității și imutabilității regimului matrimonial**, sub amenințarea **nulității absolute** a convențiilor derogatorii de la regimul legal admis, ajungându-se astfel și la imutabilitatea convențiilor matrimoniale. Raționamentul prin care se justificau aceste reguli era dedus tot din caracteristicile căsătoriei. Aceasta a fost concepută ca fiind indisolubilă și, în consecință, era logic să se impună o trăsătură analoagă și convenției matrimoniale, care o însoțea.

Irevocabilitatea a constituit în materia convențiilor matrimoniale o excepție de la principiul general al revocabilității contractelor civile (*mutuus consensus, mutuus disensus*), contractul matrimonial devenind imutabil după încheierea căsătoriei^[1]. Contractul de căsătorie putea fi modificat în vechia reglementare doar în intervalul de până la celebrarea căsătoriei, „deoarece până atunci terții nu puteau lua cunoștință de el pe cale oficială și apoi pentru că era accesoriu căsătoriei, fiind încheiat sub formă suspensivă”^[2].

Împotriva acestei stări de fapt și de drept, literatura juridică a vremii a luat atitudine, susținând lipsa de temei a regulii imutabilității, de vreme ce soților li se permite să hotărască prin propriul acord în ceea ce privește angajamentele lor patrimoniale, fiind apoi îngrădiți la hotărârea luată anterior căsătoriei,

^[1] A se vedea *P. Popovici*, Regimul matrimonial și convențiile matrimoniale, teză de doctorat, nepublicată, p. 127.

^[2] *Idem*, p. 128.